॥ वंदेमातरम् ॥

ચિરુલ્ તિલકના કેશની હીલગીરીનો

હેવાલ.

રચનાર તથા છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

શા, પરમાણુદદાશ નથુભાઈ

બુકસેલર—નદુરબાર

દોહરો.

તિલક આખા દેશનો, રહે લાલને ભાળ;
આ તિલક સપડાયેથી. પાલ. લાલ. બેહાલ.
કેદ તિલક કરવા થકી, કકળ્યો હીંદુસ્થાન;
હડતાળો પાળે હિંદમાં હિંદુ મુશલમાન.

અમદાવાદ.

મનહર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપી.

કીમત રૂ ૦—૦—૬

॥ वंदेमातरम ॥

શ્રીયુત તિલકના કેશની દીલગીરીનો હેવાલ

२२८१

લલિત છંદ

અરર એ પ્રભુ હિંદને વિષે, પ્રગટ તેં :કરી હોળીચા દ્રીસે.
ફુલ ગુલાબનું ખીલતુ હરી, અરર કેદશું તીલક કેશરી. ૧
તિલક હિંદનું પુષ્ય જે હતું, અતિજ ફુટડું તેજ શોભતું.
સુઘડતા અતિ જેહમાં ભરી, અરર કેદશું તિલક કેશરી. ૨
મધુર વાણીને કંડકો કીલા, ભમર જેહના ખુબ તોખીલા.
વરસ છોયની કેદ છે ખરી, અરર કેદશું તિલક કેશરી. ૩
સદગુણી ઘણાને દયાળુરે, દિન જનો તણા છે મયાળુરે.
પરમ કષ્ટ છે તે ગયે હરી, અરર કેદ શું તિલક કેશરી. ૪
અતિજ મહેનતે હિંદને જડયું, પલક એકમાં તે ફસી પડયું.
વહી ગઇ બધી સર્વ ચાકરી, અરર કેદ શું તિલક કેશરી. ૫
અરર ઓ પ્રભુ પ્રાણનાથરે, જગત વંદે સૌ જોડી હાથરે.
જરૂર હામરે નાઠી માહરી, અરર કેદ શું તિલક કેશરી. ૬
મુંબઇ શાહેરમાં બધુકો ફસી. તિલક પાછળે બહું ગયા મરી.

તદપી રાજે આ દાદના ધરી, અરરર કેદ શું તીલક કેશરી. ૭
જનમ જીવતા શી રીતે જશે, સુજ ન પડે ઇશ ચો દીશે.
અરજ અમને આંસુથી ભરી, અરરર કેદ શું તિલક કેશરી ૮

રા. રા. ગંગાધર તિલકના દેશપાર થવાથી

શોકની કવિતા.

રાગ–હીચનો.

હાય હિંદનો હીરો તિલક ચાલતો થયો.
ચાલતો થયો તે કાળે પાણીએ ગયો. ૧
એણે કામતો અનેક પ્રજા હીતના કર્યા.
જેણે જગતમાં ભંડાર કીરતી તણા ભર્યા.
સ્વદેશ અભીમાનથી અપરાધી તે ઠર્યા. ૨
દુનીઆમાં સ્વાર્થ માટે સહુ માનવી તણાઇ.
વીણ સ્વાર્થમાં પુરૂશ વીર કોઇ અથડાઇ.
એવો વીર રત્ન આજ દુર દેશથીજ જાઇ. ૩
આજ શોકની છાયા છવાઇ દીસે ઠાર ઠાર.
નહીં નુરવાન દીસતા નઝર નર નાર. ૪
મુંબઇ શેરમાં થયો છે આજે મોટો હાહાકાર
બેઠા ધાર્મીક ગ્રહસ્થ આજ સોકને ધરી
છોડી વણજને વેપાર પેઢી બંધતો કરી ૫

પરમાણુદ કહે દયા છેક છોડી તે હરી.

મનહર છંદ.

તીલક તીલકે હવે કૈદમાંહી કીધો વાસ
તે દુઃખ છોડીને શા વડેજ સુખ ધાવું
હિંદ હીરો હૈયા કેરો મનુષ્યોનો કેદ થયો
ઘણું ઘણું દુઃખ તેતો કેમ કરી ટાળવું ૧
દેશ તણી દાઝ જાણુનાર દેશી ભક્ત ગયે
કહો દેશ ગુજરાન શી રીતે નિભાવવું
સુણો સર્વે દેશી લોકો તિલક જે લખાને ગયે
નુરશુર હિંદ તણું ગયુ દુઃખ ધારવું. ૨

માલિનિ છંદ.

તીલક તીલક કરતાં માનવી કષ્ટ પામ્યાં
વિપ્રિત કુત્ય જોઇને સુખડાં સર્વે વામ્યાં
નિશદીન દુઃખ ઝાઝું ,બંધવે પાર કીધો
પ્રભુ પદમન લાવે દંડ ભારેજ દીધો. ૧
રટી રટી રટી રામા સોક સોકો ધરે છે
શરણુ શરણુ તારે પાર્થના સહુ કરે છે
નથિ નથિ મળવાના હિંદને શુભ કામે

તિલક પડયા કેદ્દે શોક છે સર્વે ગામે ૨

શ્રી યુત બાળગંગાધર તિલક મહારાજ પ્રાતુસ કાળમાં ઉઠી પોતાનુ નિત્ય કર્મ તેનું ઉદાહરણ.

ઝુલ્લણા છંદ.

ઉઠી પ્રભાતમાં દંત ધાવન કરી, મુખ પખાળીને સ્નાન કરતા.;
દાન દયા વળી આપ મન ધારીને, નેક શમુતિઓ યાદ કરતા. ૧
શીવ સ્મરણ કરી ધ્યાન હરીનું ધરી, વસ્ત્ર ધારણ કરી આપ જોતા
જગ્ત દુઃખ ટાળવા ધર્મ સંભાળવા હિંદની વારે તો આપ ધાતા;

રાગ મરશીયા.

હાય વોયરે મુંબાઇમાં શોક છે અપાર.
મુંબઇમાં શોક છે અપાર.
સુણી વાત ચાલે અસરૂ ધારરે. હાય.
જે હિંદ તણો હતો હીરો સ્વદેશી બંધુઓનો વીરો.
હિંદ પ્રજા માટેજ અધીરોરે હાય.
નહોતું કરયું પૈસા માટે કામે નીજ દેશ સુખ જોવાની હામે
પ્રજા માટે છોડયા સુખ ધામેરે હાય.

અશાડ વદી નોમે બુધવારે. રાત્રી નવ વાગ્યાના સુમારે
વીર તીલક કર્યા દેશ પારરે હાય.
ઘણી આશા હતી દીલમાંઇ. તેનો અંશ મલ્યો નહી કાંઇ
દેશવટો સુણી ઉઠી લાઇરે. હાય.
પ્રજા તારી સહુ જય બોલે. નહી હીંદમાં થીલકની તોલે
આજ દુખી પ્રજા સહું ડોલેરે. હાય.
થાયો તીલકનો સદા. જયકારે. એવી આશીશ આપો
નરનારે. પરમાણુદ સાહે કીરતારે. હાય.

રાગ વૈદરભીનો.

કીસ્મતે ક્રોધ જણાવીઓ. કરચું રત્નનું હર્ણું,
તીલક આખા હિંદનો, તોડી નાખ્યો ધર્ણુ કીસમતે ક્રોધ જણાવીએ
બાળગંધર નામ છે, પોતે તીલક મહારાજ;
દેશની સેવા બજાવતાં, પડયા કેદમાં આજ, કીસમતે ક્રોધ જણાવીઓ
સન ઓગણીસે આઠમા, તારીખ તેવીશ જાણ;
દશમને બુધવાર છે, જુઓ રાજ પ્રમાણુ કીસમતે ક્રોધ જણાવીઓ
રાતના નવ વાગ્યા પછી જડજે ફરમાવ્યું જાણ;
છ વર્ષ દેશ નિકાલ છે હજાર દંઠ પ્રમાણુ.
કીસમતે ક્રોધ જણાવીઓ ૪
મીત્રો સૌ કાંગ્રેસના અતિ દિલગીર થાય.

દેશ વિદેશના રાજવી. સુણતાં કાંપે કાય.
કીસમતે ક્રોધ જણાવીઓ. ૫
જુગતીથી પાછળ કાઢીઓ, મોહર ગાડીમાં ચાર.
કોઇને ખબર પડી નહિ. સ્પેશીઅલ ગાડી તૈયાર.
કીસમતે ક્રોધ જણાવીઓ. ૬
સૌ કહે છે સાબરમતિ છે, જેલ અંદર જાણ;
જડજ સાહેબે મોકલાવીઆ, ખરૂ એ છે પ્રમાણ;
કીસમતે ક્રોધ જણાવીઓ ૭
એક તીલકને કારણે, કેવાં જુગતીનાં કામ;
વાહ વાહરે ખુબી રાજની, કહે છે પરમાણુદદાશ.
કીસમતે ક્રોધ જણાવીઓ ૮

રૈયતના તરફની દીલગીરીનો વિલાપ એ રાગ, મહાતમનો.

પાણીમે ધુમચ્યા મચાયા એ રાગ.

જુઓ રૈયત રૂવે હિંદુસ્તાનની,
રીઓય હાયરે રઇયત રૂવે હિંદુસ્થાનની;
દેશ વિદેશ રૂદે મુલતાનની, રઇયત રૂવે હિંદુસ્થાનની;
તીલક કેદ પકડાયા જ્યારે, શોક વાપ્યો ઘેર ઘેર ત્યારે;

પાડી હડતાળ સૌ સંસારે,,

રીઓય હાયરે રઇયત રૂવે હિંદુસ્થાનની ૧

નથી ભાવતુ અંનને પાણી, ખોઇ દુકાનદારોએ કમાણી

રૂવે સૌકો આંખે લાવી પાણી.

રીઓય હાયરે રઇયત રૂવે હિંદુસ્થાની; ૨

આભ સુર્યે વાદળ ગયો છાઇ, નથી સુજતું કોઇને કાંઇ;

ધુમ મુંબઇ આખે તો મચાઇ,

રીઓય હાયરે રૈયત રૂવે હિંદુસ્થાનની. ૪

પડી હડતાળો ગામો ગમે; હિદુંસ્થાન જુઓને તમામ;

જુએ સૌકોએ ખાસો આમ;

રીઓય હાયરે રૈયત રૂવે હિંદુસ્થાનની; ૫

તિલક હતા ઘણા પરોપકારી; સ્નેહી સૌના તે દુખ વિદારી

નામ તીલકના જાએ વિસારી;

રીઓય હાયરે રૈયત રૂવે હિંદુસ્થાનની; ૬

દેશ ભલાને ભાષણ કરતા; દેશ વિદેશ રોજ વિચારતા

કેદ પડે તિલક સૌ ઉચરતા;

રીઓય હાયરે રૈયત રૂવે હિંદુસ્થાનની; ૭

દેશ સેવાને લીધો અવતાર, ભલે કેદ કરે સરકાર;

દુઃખ તિલક નામને લગાર,

રીઓય હાયરે રૈયત રૂવે હિંદુસ્થાનની; ૮

દોહરો.

કલકત્તા કાશી અને કોટા કોલ્હાપુર.
મારવાડ નો લોક શૈ દીલગીર થયા જરૂર. ૧
ધોધા શોકાતુર છે, ગોડંળ છે પણ તેમ.
શોક થયો છે કારમો જરા ન આણી રહેમ; ૨
ભાવનગરને ભુમલી વિજાપુર વઢવાણ
ડભોઇ જંબુસર અને વડોદરે થઇ જાણ. ૩
પાટણ પેથાપુર ભણી પસરી ગઇ છે વાત
કેદ તીલક મુંબઇ પડે ઘણી થઇ છે ઘાત ૪

ઇડર અમદાવાદમાં ગયાનુશ અપાર
કચ્છ માંડવી પોચીયાં ઠઠ્ઠામાં નિરધાર ૫

દ્વવધ ઝાલોદ જાંબુવા ઉદેપુર જે રાજ
તિલક કેદ કર્યા થકી શોક વધ્યો બહું આજ ૬
મ્હૈસુરને મદ્રાસમાં ફરી વળ્યા છે તાર
પુના સતારા પોચીયો ગોવાને મલબાર ૭

રંગુનને નાતાલમાં સુણી વાત જે વાર
કાબુલી દીલગીર થયાં બંગાલીજ અપાર
નડીઆદ નાદોદ નાગપુર નદુરબાર નાશીખ ૮
તળોદા એરકાશા સીરપુર શાહાદા સુલતાનપુર
ધુલીઆ માલે ગામમાં ઘરણુ ગામ અપાર ૯

આકોલા ઉમરાવતી ખંડવાને જલગામ
ત્રંબક પંઢરપુરના કહે થયું નહીં ઠીક. ૧૦
લાહોર પંજાબ લખનોર ગામ જે ગીઝની કાબુલ
દિલ્લી આગ્રે જાણીયું મુંબઇ બનીયો કેર ૧૧
માતર મહેમદાવાદને ખેડા પામ્યું શોક
ડકપુર કકળે ઘણું વળી જાતરૂ લોક ૧૨
ભરૂચને ખંભાત પણ દિલગીર થયું વિશેષ
જામનગરને દ્વારકાં પુરણ પ્રેગટયો ક્લેશ ૧૩
કપડવણજને ઓધરા લુણાવાડ ઉજેણ.
વાડાસીનોરને ઠાસરા આણંદને ઉમરેઠ ૧૪
એહ વિના ગામો ઘણાં રહી ગયા છે અપાર
જુજ ગણાવ્યા આજ મે સમજી લેજો સાર ૧૫
કવર કયાટને તારથી થયું સર્વે ને જાણ
દેશ હિતને કારણે તિલક કેદ નિરવાણ. ૧૬

મનહર છંદ.

જુલમ જુલમ થયો ત્રાહી ત્રાહી કરે લોક
માણસોના થોક થોક રૂવે નર નારીઓ
શહેર અને ગામો ગામ હડતાલ ઠામો ઠામ
પાડી બેઠા છે તમામ સઘળા વેપારીઓ ૧

દેવ હરણાર ચાર શોકાતુર છે અપાર
થયો બહુ હાહાકાર બોલે છે બજારીઓ
કહે પરમાણંદ તલાજા માહે આમ
સાંભળ્યું છે ખાસો આમ તે મુખે ઉચારીઓ ૨

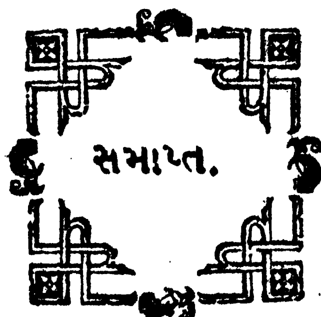
—o—

મનહર છંદ

કાછીઆ, વોરા, સુતાર, લુવાર, ને ધોબી, માળી;
દરજી, તંબોલી, કોળી, કુંભાર પીડાય છે.
સોની, મોચી, ભવઇયાને, ગંઠઇંયા આણુ આણાર
વહોવંચા, સંચાવાળા, દુઃખમાં દબાયા છે
પંચોળીને, ભાવસાર, કણબી, કડીયા, ઘાંચી.
વાણીયાના પ્રાણીઆતો, શીખાએ બંધાયા છે.
બ્રાહ્મણોને ભાઇ રોઇ, ગયા ધાયજારે ઘણા;
જોગી ભોગી રોગી તીલક શોકમાં ફસાયા છે.
કંદોઇને કંસારા, મરાઠાને મારવાડી,
દક્ષણી અને ઘાટીઓનું રસાતાળ વાળ્યુ છે.
નિચો જાતના લોક થોકે થોક મુકે પોક
પારશીઓ તણું ઘણું હૈયું શોકે બળ્યું છે.
મુસલ માનો તો તનમન દઇ ખુદા પુકારે
તે સાંભળો સરકારે સામુ નહિ ભાળીયું છે.

પેપરવાળા તો સપડાઇ જવા માંડયા સહુ
જહાં જહાં જોઇ ત્યાંતો દુ:ખજ નિહાળુ છે.

૨૨૭૯

જાહેર ખબર.

સરવે લોકોને ખબર આપવામાં આવે છે. કે અ઼ ત્યાંથી ગુજરાતી તથા મરાઠી સરવે જાતના પુસ્તકો ' રાજા. રવીવરમાંની છબીઓ કાગળ તથા મઘે લો. દેશ ભગતોના પોટ્રું તથા અબાજીની છબીઓ નીચેને શરન કીફાયતે મળશે.

મળવાનું ઠેકાણું.

શા. પરમાણુદદાશ નથુભાઇ

મુ. નદુરબાર ઠે. બજારમાં